

דרור משעני אוולין הווארד חפה מפשע תיקון לאגתה כריסטי

זה היה רגע השיא בנאומו של פוארו.

האורחים בחדר ההסבה באחוזה סטיילס תלו בו עיניים נדהמות, כעיוורים. גם אוולין הווארד ישבה ביניהם והקשיבה לסיפור שסיפר האיש המוזר. בעניין, בלי הערצה. מדי פעם הביטה באורחים שישבו לידה וניסתה לנחש מהבעות פניהם מה הם חושבים על דבריו. מהרגע הראשון היא לא אהבה את פוארו.

כמו קוסם לפני חבורת ילדים שלף אז הבלש הבלגי מכיס המקטורן שלו שלוש פיסת נייר. "מכתב בכתב ידו של הרוצח, חברים!" הכריז. אוולין נדרכה. דממה נפלה בחדר האורחים כאשר פוארו קירב באצבעותיו העבות את פיסות הנייר זו לזו והחל לקרוא: "אוולין היקרה, היית בוודאי מופתעת לגלות שכלום לא קרה. זה בסדר – זה יקרה היום במקום אתמול בלילה. את מבינה. זמנים טובים יבואו כאשר הזקנה תהיה מתה ומחוץ לזכרנו..." פוארו המשיך לקרוא, אבל אוולין כבר לא שמעה אותו. היא הבינה מיד את משמעות המכתב הזה, שאותו לא ראתה מעולם. מיד כשאמר פוארו "אוולין היקרה" הבינה. באמצעות המכתב המזויף ביקש הנוכל הבלגי לטעון שהיא קשרה קשר עם אלפרד אינגלתורפ כדי לרצוח את אשתו, גברתה, אמילי אינגלתורפ. המכתב המזויף היה ההוכחה-לכאורה שאוולין היתה שותפה לרצח אמילי, האישה שהיא אהבה יותר מכל אדם אחר. אלפרד אינגלתורפ זינק לעבר פוארו אך מעד והשתטח על רצפת החדר. מישוהו ניסה לגונן על פוארו, ואחרים ניסו לתפוס את אינגלתורפ בזרועותיו. אוולין יכלה לנצל את המהומה ולברוח. היו לה כמה שניות, אפילו יותר.

האם ברחו? האם החליטה להישאר?

ובעיקר, האם זעקה באוזני פוארו כי היא חפה מפשע?

אין לדעת.

לסיפורה של אוולין הווארד לא היה המשך.

עד היום.

*

שמה של אוולין הווארד לא אומר הרבה לחובבי הספרות, אפילו לא לחובבי הספרות הבלשית.

דמותה הופיעה ברומן אחד, שראה אור ב־1920 ("הרצח המסתורי בסטיילס"), ומן הרומן הזה זכורה דמות אחרת. זה היה הרומן הראשון שבו הופיע הרקול פוארו, שנהפך בעשורים הבאים לאחת הדמויות המוכרות בתולדות הספרות. בעמודים האחרונים של הרומן האשים פוארו את אוולין בקשירת קשר לרצח מעסיקתה, אמילי אינגלתורפ. לה לא ניתנה ברומן זכות תגובה. היא לא הכחישה ולא הודתה.

אמנם, העניין הציבורי שעורר הרצח בסטיילס, שֶׁכָּךְ. ולמרות זאת, לנוכח הפרסום העולמי של פוארו, חשוב לי להציג כאן את העובדות המדויקות בקשר לחקירתו הראשונה. תקוותי היא כי האמת שתחשף כאן על מה שאירע באמת בסטיילס תביא לא רק לתיקון אחד ממעשי העוול החמורים בתולדות הספרות, עוול שחוקרי הספרות עברו עליו בשתיקה, אלא גם תעקור מהשורש את ההנחות הרווחות בציבור לגבי פוארו.

לא אדחה עוד את הצגת מסקנותי: החקירה שאת תוצאותיה אפרוש בפניכם הביאה אותי למסקנה שהרקול פוארו הפליל בידעין את אוולין הווארד בקשירת קשר לרצח, על לא עוול בכפה. את הדרך שבה הגעתי למסקנה נועזת זאת אפרט כאן באמצעות בחינה מדוקדקת של האירועים שהתרחשו באחווה.

רק אתם, קוראות וקוראים, תשפטו אם טעיתי במסקנותי.

*

תחילה עלי להסביר בקיצור את הנסיבות שהביאו אותי לחקירת הרצח המסתורי בסטיילס.

לפני שנים אחדות הצגתי בכתב העת "הו!" את מסקנות חקירותי בסיפור "איש ההמון", הנחשב לסיפור הבלשי הראשון בהיסטוריה. סיפורו של אדגר אלן פו, אשר פורסם ב־1840, מציג עלילת חקירה או מעקב: המספר, אבטיפוס של דמות הבלש, עוקב ברחובות לונדון אחרי זקן שלטענתו הוא פושע מסוכן ולכן מבקש כל העת להיבלע בהמון ולהסתתר בקרבו. אני הוכחתי במחקרי כי הקשיש שאחריו עקב הבלש אינו פושע מסוכן, בוודאי לא יותר מן הבלש עצמו, וכי הוא מבקש להיבלע בהמון מפני שהוא חרד מן הבלש העוקב אחריו באובססיביות ובלי סיבה. בדרך אגב ביקשתי גם להצביע על מה שמייחד את הסיפור הבלשי מצורות ספרותיות אחרות של כתיבה על פשיעה.

אחרים כבר הראו לפני¹ כי בלבו של הסיפור הבלשי נמצא פער ידיעה בנוגע לעבר (מי ביצע את הרצח?). תהליך הקריאה בסיפור תואר כמירון בין הקורא לבין הבלש להשלמת אותו פער ידיעה. בסיפור בלשי ראוי לשמו המירון מסתיים בכישלון של הקורא להשלים בעצמו את פער הידיעה ובהמתנה דרוכה להצגת הפתרון על ידי הבלש.

אלא שבאותו מחקר ב"הו!" טענתי אני כי כל סיפור בלשי יכול להיקרא פעמיים: פעם תוך קבלת הפתרון שמציע הבלש ופעם תוך דחייתו. הקריאה הראשונה בסיפור הבלשי היא תמיד התנסות בהכפפה לסמכותו של הבלש: המתנה לרגע שבו יכריז בעבורנו מי חף מפשע ומי אשם. אבל הקריאה השנייה מאפשרת להתנסות גם בהתבוננות ביקורתית בתהליך ההכפפה הזה והתנגדות לו באמצעות דחיית הפתרון של הבלש והצגת פתרון חלופי. תכונה זו, כך טענתי אז, אף שאיש לא איווה לשמוע את דברי, אינה ייחודית לסיפורי פו אלא מאפיינת את הסיפור הבלשי בכלל, אשר מעצם היותו דגם ספרותי קונבנציונלי, שומר על הפוטנציאל הזה בלי קשר להתכונותם של מחברים. כמו כן טענתי כי תכונה זו של כל סיפור בלשי היא שמסבירה את עיתוי צמיחתו ואת שגשוגו של הז'אנר במודרניות. הצורה הבלשית, צורה חדשה של כתיבה וקריאה שנולדה במודרניות, אוצרת בתוכה ידע על תהליכים מודרניים של כינון האני באמצעות הכפפה לסמכות ראייה יודעת-כל, וככזו היא מעין "קופסה שחורה" של המודרנה.

רבים סברו אז כי מסקנותי גורפות יתר על המידה – ואף התקיפו אותי בגיגין והביאו לסילוקי מכנסים. התקפות נבזיות אלה הובילו אותי לבחינה מחדש של תעלומות אחרות, כדי להוכיח את צדקתי, ובין היתר לחקירת מותה של אמילי אינגלתורפ באחוזת סטיילס.

*

הרצח המסתורי בסטיילס אינו רק החקירה הראשונה של פוארו. הוא אירע במה שמכונה "תור הזהב" של הספרות הבלשית, כלומר בתקופת הפריחה שלה באירופה ובארצות הברית בין שתי מלחמות העולם, והוא משמש דוגמה לרציחות אחרות שנכתבו באותם ימים. ההתפתחות החשובה במעשי הרצח הספרותיים בשנים הללו, התפתחות שעליה כבר הצביע האתנולוג

¹ למשל חוקר הספרות התל אביבי, פרופ' מאיר שטרנברג.

הצרפתי הנודע ו"ה אודן במחקרו "הכומרייה האשמה", היתה הגירתם מן העיר הגדולה אל בית האחוזה הכפרי. ומאחר שהגירה זאת נמצאת בתשתית החקירה שערכתי בפרשה, עלי להוסיף עליה כמה דברי הקדמה. סיפורי פשיעה נכתבו זמן רב לפני צמיחת הסיפור הבלשי באמצע המאה התשע-עשרה. למעשה, הספרות האירופית במאה השמונה-עשרה היתה רוויה סיפורים על פושעים ופשעים. אלא שהם לא נכתבו במתכונת של סיפור בלשי. אחד הדגמים הפופולריים שבתוכם נכתבו סיפורי פשיעה לפני הופעת הדגם הבלשי הוא סיפורי ניוגייט קלנדר (Newgate Calendar), מאספים של סיפורי פשיעה שפורסמו באנגליה החל במאה השמונה-עשרה. אני מביא כאן תקציר של סיפור כזה, שימש ראייה חשובה בחקירת ההפללה האכזרית בסטיילס:

איכר ושמו דובינס חזר לחווה שבה התגורר עם אשתו אליזבת ומצא אותה מתבוססת בדמה על רצפת הבית. מכיוון שעדיין היתה בחיים, יצא להזעיק עזרה ופגש שניים משכניו ועמם אדם נוסף, זר. כמה דקות קודם לכן ראו השכנים את הזר משוטט באזור וברשותו חבילה גדולה של בגדים, ועצרו אותו מפני שלא הכירוהו. לאחר שסיפר דובינס לשכנים על תקיפת אשתו, ולאחר שניסו לשווא להחיותה, ערכו השכנים ודובינס חיפוש בחבילת הבגדים שברשות הזר ומצאו כמה מבגדיה של אליזבת. לא היה עוד ספק שהזר, תומס שארפ שמו, רצח את אליזבת, והם הביאו אותו לבית המשפט. שארפ הכחיש תחילה, אבל לבסוף הודה בכיצוע הפשע וזעק, "אני רוצח, אבל האל מלא רחמים".

סיפור זה שונה מהסיפור הבלשי לא רק במבנהו אלא גם במה שאני מכנה "מצב הראייה" של החברה שבה הוא מתרחש. בניגוד לאי-ידיעה או לאי-ראייה המאפיינים את מצב הדמויות ואת מצב הקורא בסיפור הבלשי, בסיפורי ניוגייט נמצאת החברה במצב של ראייה. שני מנגנוני הראייה העיקריים שלה הם מנגנון הראייה הקהילתית ומנגנון המצפון הנוצרי. בסיפורים הללו קורה פעמים רבות שהקהילה מכירה את הנטיות האלימות של החברים בה ולכן יודעת לזהות ולתפוס את הפושעים מיד לאחר שביצעו פשע. בפעמים אחרות, כמו בסיפור זה, רואה אדם מהקהילה הסגורה את הפשע בעת ביצועו או את הפושע כאשר הוא נמלט. אחר כך נכנס לפעולה מנגנון הראייה השני – והפשע מכה על חטא ומודה כדי לזכות במחילת האל. אין בסיפורים האלה בלש, מפני שהחברה לא זקוקה לו.

*

הסיבה לכך, בעצם, ברורה. חוקרים הוכיחו כי עד למאה התשע-עשרה לא היתה קיימת כל שיטה אמינה של שיטור או של זיהוי פושעים על בסיס קבוע. יתר על כן, נראה כי לא היתה כל אמונה שמנגנונים של שיטור או זיהוי צריכים להתקיים.² אלא שתהליך האורבניזציה המואץ במאה השמונה-עשרה והתשע-עשרה וצמיחתן של ערי הענק המודרניות הביאו עמם צורך בשינוי מנגנוני הפיקוח החברתי והולידו את המשטרה המודרנית, את הצילום ואת מדע הזיהוי הפלילי. אבל עוד לפני שהם הולידו את יחידות הבלשים, הולידו תהליכים אלה את הסיפור הבלשי ואת דמות הבלש. הסיפור הבלשי נולד בתוך החוויה של העיר כבעיה חברתית ומתוך התשוקה המודרנית להצמיח צורות חדשות של פיקוח ושליטה על חברת ההמונים.

לאור העובדות המוכרות הללו, צריכה ההגירה של הבלש מהעיר אל הכפר ואל האחווה הכפרית לעורר תמיהה. הרי אחוזת סטיילס, שאל תוך מסדרונותיה אוביל אתכם בעוד רגע, היא בדיוק המקום הקהילתי המתואר בספורי ניוגייט: בית אחווה כפרי, שכל דייריו קשורים זה לזה בקשרי משפחה או חברות ושבו כולם אמורים לדעת מיהו הרוצח או לראות אותו בזמן ביצוע הרצח או אחריו.

מדוע, אם כך, הם לא יודעים? מדוע הם זקוקים לבלש בלגי מוזר שיאמר להם מי הרוצח? כיצד איבדו את כישורי הידיעה שלהם ונעשו תלויים בכישורי הידיעה של הבלש?

בחינה מדוקדקת של מה שאירע בסטיילס מוכיחה שאולי הם לא איבדו אותם. אלא שהרקול פוארו מוכן לעשות הכול כדי לגרום להם לחשוב שהם לא יכולים לראות בלעדיו.

*

אחוזת סטיילס נמצאת במרחק שני מיילים מהכפר סטיילס סנט מרי, במחוז אסקס.

סביבה משתרעים שדות אינסופיים, "ירוקים ושלווים תחת שמש אחר

² אני מתבסס כאן, בין היתר, על החוקר הבריטי איאן בל.

הצהריים.³ אודן כתב על המרחבים הללו שנראה כי הם שרויים במצב של חסד, מרחבים שלכאורה אין בהם צורך בחוק. וקפטן הייסטינגס, ידידו של פוארו, שהגיע להתארח באחוזה ביום קיץ חמים של חודש יולי, אמר עליה כך: "הרגשתי שנכנסתי לפתע לעולם אחר."

אבל מצב החסד שבו היתה שרויה הקהילה הקטנה בסטיילס לא היה אלא מראית עין, כידוע. בלילה שבין 17 ל-18 ביולי, ימים אחדים לאחר שהגיע קפטן הייסטינגס לסטיילס, התעוררו דיירי הבית למשמע רעשים מחדרה של אמילי אינגלתורפ, בעלת האחוזה. הם מצאו את הישישה על מיטתה, מפרפרת בין חיים למוות. דקות אחדות לאחר מכן נקבע מותה.

הייסטינגס חשד מיד שלא היה זה מוות טבעי אלא תוצאה של הרעלה בסטריכנין. למחרת בבוקר הוא מיהר לכפר סטיילס סנט מרי, שם פגש ימים אחדים קודם לכן את הרקול פוארו, בלש במשטרת בלגיה שיצא לגמלאות ונפש שם במקרה.⁴

פוארו החל לחקור את נסיבות המוות. "צריך תמיד לחשוד בכלום עד שאפשר להוכיח בצורה לוגית שהם חפים מפשע," אמר לקפטן הייסטינגס, ונאמן לתפיסת עולמו הקודרת הוא אכן עורר חשד בג'ון קוונדיש, בנה החורג של אמילי, שעשוי היה להרוויח ממותה; בלורנס קוונדיש, אחיו, שנצר בלבו איבה לאמו החורגת; באלפרד אינגלתורפ, בעלה הצעיר, שאולי נישא לה רק כדי לזכות בכספה; בסינתיה מרדוק, קרובת משפחה שמתוקף עבודתה יש לה גישה לחומרים רעילים; בכל אחד מן המשרתים; וגם בד"ר בורישטיין, ידיד המשפחה וטוקסיקולוג נודע.

לבסוף, אחרי חודשיים של חקירה, כינס פוארו את דיירי האחוזה, כדי להודיע להם מי מהם הוא הרוצח. במעמד ההכרזה, שתאירתי בתחילת דברי, המתינו כולם לרגע שבו יפזר הבלש הזר, שאיש מדיירי המקום לא הכיר קודם לכן, את החשכה.

פוארו, כידוע, האשים ברצח את אלפרד אינגלתורפ, בעלה הצעיר של אמילי.

³ לצערי, מקור המידע היחיד שנמצא ברשותנו על מה שאירע בסטיילס הוא דיווחו המשוחר של קפטן הייסטינגס בספר "הרצח המסתורי בסטיילס" אבל גם עובדה זאת לא תשבש את חקירתי, כפי שתראו. כל הציטוטים להלן מהדיווח מובאים בתרגומי.

⁴ אינני יכול להרחיב כאן בנושא, אבל מחקרי לימדו אותי שהבלש נמצא תמיד בזירת הרצח לפני שהרצח מתרחש. ובנושא זה עוד אכתוב דברים רבים וחריפים.

ואז האשים גם את אוולין הווארד בקשירת הקשר לכיצועו.
וזאת היתה טעותו! אילולא האשים, אותה אולי לא היו מתעוררים
חשדותי.
אלא שאוולין כבשה את לבי מאז התוודעתי לרומן לראשונה וסירבתי
להאמין באשמתה.
חזרתי אפוא לתחילת הפרשה כדי לבחון מקרוב את העובדות שאולי
חמקו ממני.
הממצאים שהעליתי ושאיצג בפניכם עתה, הרהימו גם אותי.

*

למעשה, כך נוכחתי בבחינה מחודשת של הפרטים, העובדה שאלפרד
אינגלתורפ הוא הרוצח של אמילי היתה ידועה לכולם – אפילו לפני
הרצח!

כשהגיע הייסטינגס לאחוזת סטיילס ופגש לראשונה את אלפרד, הוא
העיד כי הלה מעורר בו אי־נוחות ("ממבט ראשון הוא עורר בי סלידה
עמוקה, ואני מרשה לעצמי לומר שאינני טועה בדרך כלל בשיפוטי").
גם אם דבריו של הייסטינגס אינם אלא ניסיון־בדיעבד להוכיח כי חשד
באלפרד מלכתחילה, הוא לא יכול היה להתעלם מן האיבה של כל דיירי
סטיילס כלפי הגבר הצעיר והזר שנשא לאישה את אמילי הקשישה.

מיד עם הגיעו לאחווה שמע הייסטינגס הערות חשדניות כלפי אלפרד
מפי ג'ון ומרי קוונדיש. וביום שלמחרת, עדיין לפני הרצח, דיווח הייסטינגס
כי היה עד להתפטרות המשרתת הנאמנה של בעלת האחווה, אוולין
הווארד, לאחר שהזהירה את אמילי מפני בעלה. להלן ציטוט מדבריה של
אוולין להייסטינגס כפי שמצאתי בדיווחו: "אמרתי לה בלי היסוס: האישי
צעיר ממך ואל תשלי את עצמך בקשר לסיבה שבגללה התחתן איתך. אני
מזהירה אותך, אם את רוצה לשמוע או לא, שהאישי ירצח אותך בשנתך."
השיחה בין אוולין לאמילי אינגלתורפ, שבה מזהירה המשרתת את
גברתה כי בעלה ירצח אותה בשנתה – וזאת ימים אחדים לפני שהוא
רוצח אותה – התחילה להבהיר לי כי מנגנוני הראייה הקהילתיים שהכרתי
מסיפורי ניוגיט, שבהם לא היה צורך בבלש, לא נעלמו מסטיילס! אוולין,
וכמוהו שאר דיירי האחווה, חשו בכוונותיו הזדוניות של אלפרד, נרתעו
ממנו ופקחו עליו עין.

לאחר ליל הרצח, שבו נעדר אלפרד מהאחווה, נהפכה החשדנות כלפיו

להאשמה ממש. כל דיירי סטיילס משוכנעים שהוא הרוצח, ומי שביטאה עמדה זו בצורה החדה ביותר היתה אוולין הווארד, ששבה לאחווה כדי להתאבל עם בני המשפחה על אמילי. כאשר פגשה אוולין את פוארו, שמוצג בפניה כמי שיעזור לקהילה למצוא את הרוצח, אוולין אומרת לו כך:

"למה אתה מתכוון 'לעזור לנו'?"

'לעזור לחקור.'

'אין מה לחקור. כבר לקחו אותנו לכלא?'

'את מי?'

'מה זאת אומרת את מי? את אלפרד אינגלתורפ, כמובן.'"

מודל הפיקוח הקהילתי הקדם-מודרני – זה שאין בו צורך בפוארו – מתפקד אם כך ביעילות בסטיילס, ועל כך תעיד גם התפתחות דרמטית שאירעה יומיים לאחר הרצח. זבן בבית המרקחת בכפר הסמוך מגיע לאחווה לאחר שקרא בעיתון מקומי על ההרעלה של אמילי אינגלתורפ ומדווח כי אלפרד קנה בבית המרקחת סטריכנין, בטענה שהוא מבקש להמית כלב שוטה. הזבן לא פגש את אינגלתורפ לפני כן אך ראה אותו בכפר וזיהה אותו – ואלפרד אפילו שרבט על הקבלה את שמו. בעקבות הגילוי הוציאה המשטרה המקומית צו מעצר נגד אינגלתורפ.

ומה קרה אז, סבורים אתם, בסיפור שאילו היה נגמר כאן לא היה בו כל צורך בבלש?

הרקול פוארו, שלא היה יכול להשלים עם אי-נחיצותו, פנה לנציגי המשטרה וביקש מהם לשחרר את אינגלתורפ מכיוון שיש לו הוכחות לכך שביום ובשעה שבהם נכנס אדם בדמותו לבית המרקחת, היה אלפרד במקום אחר ובחברת אדם אחר. פוארו הבטיח כי ברשותו עדויות המוכיחות את התיאוריה המופרכת שלו שלפיה מישהו שהתחפש לאלפרד קנה את הסטריכנין. העדויות האלה לא יוצגו לעולם – לא למשטרה, לא ליתר הדמויות, לא לקוראים. האדם היחיד שמאשר אותן הוא, כמובן, אינגלתורפ עצמו – ומדוע לא יאשר את העדות התימהונית שבעקבותיה הוא משוחרר?!

כעת, לאחר ששיבש במכוון את פעולת מודל הפיקוח הקהילתי נטול הבלש, שפעל באופן מושלם, התפנה פוארו להמשיך בחקירתו, שעיקרה החשדה של כל דיירי האחווה, כלומר לא הטלת אור, לא הבהרה, אלא

להפך – טשטוש מצב הראייה ששרר בסטיילס לפני הגעתו. פוארו מחשיד, בזה אחר זה, את כל דיירי האחוזה, באמצעות פרשנות של סימנים שנדמה לי שכולכם תמצאו אותה מגוחכת.

תחילה מחשיד פוארו את לורנס קוונדיש, בנה החורג של אמילי, מפני שהעז להעלות את ההשערה שאמו החורגת מתה מוות טבעי ("אותה הערה שלו," אמר פוארו להייסטינגס, "על האפשרות שאמו מתה בדרך מקרה בלבד כתוצאה משתיית מנה מופרזת מהתרופה שלה – האם לא נראתה מוזרה בעיניך?"). מלורנס המשיך לד"ר בוירשטיין, שבו חשד מפני שבלייל הרצח היה כבר ער ולבוש כאשר באו להזעיקו ("מדוע הוא היה ער ולבוש בשעה מוקדמת כל כך?" שאל פוארו, "אני נדהם מכך שאיש לא העיר דבר על עובדה זו"), ומד"ר בוירשטיין עבר לסינתיה מרדוק, החשודה בעיניו מן הסיבה ההפוכה – מכיוון שהיתה היחידה שלא התעוררה בליל הרצח ("היא בהחלט מיוחדת מאוד, השינה שלה," אמר פוארו).

אז, אחרי ששיבש את מצב הראייה בסטיילס והביא לקריסת מודל הפיקוח נטול הבלש – לאחר שגרם לכולם לחשוד בכולם, אחרי שבתחילת הרומן, כזכור, הם לא חשדו איש ברעהו כי ידעו מיהו הרוצח – רק אז כינס פוארו את הדיירים והודיע להם את מה שידעו מלכתחילה: שאלפרד אינגלתורפ הוא הרוצח!

מי שסבור שהבלש בסיפור הבלשי עוסק בפענוח תעלומות רצח, עשוי לטעון כי בחקירה של פוארו אין דופי. הוא אכן מצא את הרוצח. אלא שאני מבקש להצביע על כך שכל דיירי אחוזת סטיילס מצאו את הרוצח הרבה לפניו, ושמה שעשה פוארו בחקירתו הוא בעצם דבר אחר לגמרי: הוא החליף מודל פיקוח אחד במשנהו, הוא שיבש את מנגנוני הפיקוח הקהילתיים הקדם-מודרניים כדי להמירם במנגנון הפיקוח המודרני, שבו מוכפפות ראייתה וידיעתה של הקהילה כולה לידיעתו של בלש אחד. ואני מבקש גם להצביע על המחיר ששילמו אזרחי סטיילס: המחיר הוא ההחשדה של כל אחד ואחד מהם.

*

אבל פוארו חייב היה לסלק מדרכו עוד אדם אחד. הוא היה חייב לסלק מסטיילס את אוולין הווארד.

אוולין היא התומכת המובהקת ביותר של מודל הפיקוח הקודם, נטול הבלש. כזכור, היא עצמה הזהירה את אמילי כי תירצח בשנתה. והיא

הודיעה לפוארו כי אין בחקירתו שום צורך, כי הרוצח ידוע לכולם. יתר על כן, אוולין מאיימת על עולמו של הבלש מכיוון שהיא אוהבת באמת את אמילי אינגלתורפ – כך מעידות עליה כל הדמויות ברומן – וגם כי איש מבין דיירי האחווה לא חושד בה, כי היא מעל לכל חשד. לכן פוארו חייב להפליל אותה על לא עוול בכפה ולטעון כי היתה שותפתו של אלפרד לביצוע הרצח.

האם יש לפוארו הוכחות? לכאורה, יש לו הוכחה אחת: המכתב שמצא ביום ההכרזה, כלומר חודשיים לאחר הרצח, בתוך אגרטל בחדרה של הנרצחת, ובו כתב אינגלתורפ בכתב ידו לאוולין הווארד כי תוכניתם קרובה להשלמה.

האם מישהו ראה את פוארו מוצא את המכתב בחדרה של הנרצחת? מובן שלא. פוארו אמר שמצא אותו בשעה שהיה בחדר לבדו. אבל האם ייתכן כי במשך חודשיים הצליח המכתב הזה לחמוק מעיניו של פוארו ומעיניהם של בני הבית ומהחיפוישים שערכה המשטרה בדירה? נדמה לי שסביר שלא. ולעומת זאת, האם יכול היה פוארו לזייף אותו? בהחלט כן, בעיקר אם ניזכר כי במהלך החקירה ביקש פוארו מאינגלתורפ דוגמה של כתב ידו, לכאורה כדי להשוות את חתימתו לחתימה בבית המרקחת. והאם יש בטקסט אישור אחר לאשמתה של אוולין או לקשר בינה לבין אינגלתורפ? אפילו לא אחד, פרט לטענתו של פוארו. הרומן אינו נותן לאוולין זכות לומר דבר – לא להודות ולא להכחיש – הוא פשוט נגמר כך בהכרזה של פוארו.

עד כמה חיוני לבלש שאוולין הווארד – אוולין שיודעת מי הרוצח, אוולין שהיא מעל לכל חשד – תורחק מעולמו כדי שהוא יוכל להמשיך ולקדם את מודל הפיקוח המודרני ברומנים הבאים, להשליט את סמכותו? שפטו בעצמכם, על פי תמליל השיחה שהתקיימה בין הייסטינגס לבין אוולין בתחילת הרומן, עוד לפני הרצח. בשיחה זאת מספר הייסטינגס לאוולין כי התחביב שלו הוא קריאת ספרי בלשים.

”גם אני אוהבת סיפורי בלשים,” אמרה אוולין, ”אבל נכתבות שם הרבה שטויות. הפושע מתגלה רק בפרק האחרון, אף אחד לא יודע כלום. במציאות הרי כולם יודעים.”

”היו מקרים רבים של פשעים לא מופענחים,” טענת.

”אני לא מתכוונת למשטרה,” אמרה אוולין, ”אלא לאנשים שמעורבים בזה. המשפחה. אי־אפשר לרמות אותם. הם ידעו מיד.”

*

גבירותי ורבותי, אני מבקש, אם כך, להחזיר אתכם לסצנה שבה פתחתי את מאמרי, לרגע שבו פוארו עומד להכריז על הרוצח.

זהו הרגע שבו הקורא עוצר את נשימתו ומחכה. הרגע שבו הוא יכפיף את ידיעתו לסמכותו של הבלש.

לפניכם עומד פוארו ואומר שיש לו הוכחה לכך שאוולין הווארד היתה שותפה לפשע, וזאת אף שמהעמוד הראשון של הרומן קראתם שאוולין הזוהירה את אמילי אינגלתורפ מפני הרצח, שהיא הצביעה על הרוצח שאכן התגלה כרוצח האמיתי, שהיא אהבה את אמילי אהבת נפש ושכל שאר הדיירים בסטיילס העידו עליה כי היא מעל לכל חשד.

זהו הרגע שבו עליכם לבחור.

אתם יכולים להאמין לפוארו. להאמין בו.

ואתם יכולים לסרב להאמין ולשחרר את אוולין הווארד.

הבחירה בידיכם.